

УДК 376-056.264-053.6

INFLUENCE OF PHONETIC DISORDERS ON SPEECH COMPETENCE OF TEENAGERS

ВПЛИВ ФОНЕТИЧНИХ ПОРУШЕНЬ НА МОВЛЕННЄВУ КОМПЕТЕНЦІЮ ПІДЛІТКІВ

Hubar O.G. / Губарь О.Г.

ORCID ID: 0000-0003-3640-1490

Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Poltava, Ostrogradsky, 2, 36000

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка,

Полтава, Остроградського, 2, 36000

Анотація. В роботі обґрунтовується необхідність продовження терміну логопедичної допомоги в умовах загальноосвітньої школи підліткам з фонетичними порушеннями. Доводиться вплив фонетичних порушень на розвиток мовленнєвої компетенції підлітків з дизартрією за допомогою розробленої авторської методики діагностики мовленнєвої компетенції. Результати якої підтверджують, як загальноочікувані висновки, так і виокремлюють особливості розвитку зумовлені структурою порушення та психологічними особливостями сформованими ставленням особи до вади та її вплив на становлення в соціумі.

Ключові слова: мовленнєва компетенція, підлітки, порушення мовлення, фонетичні порушення, дизартрія.

Abstract. The paper substantiates the need to extend the term of speech therapy in a secondary school for adolescents with phonetic disorders. The influence of phonetic disorders on the development of speech competence of adolescents with dysarthria is proved with the help of the developed author's method of diagnostics of speech competence. The results of which confirm both the generally expected conclusions and highlight the features of development due to the structure of the disorder and the psychological features formed by a person's attitude to the defect and its impact on the formation of society.

Key words: speech competence, teenagers, speech disorders, phonetic disorders, dysarthria.

За останнє десятиліття значно збільшилася кількість дітей з мовленнєвими порушеннями, що потребують логопедичної допомоги відповідно до даних Полтавської обласної ПМПК (2008-2018 р.) [2]. Спостерігається також збільшення кількості підлітків із порушеннями мовлення, так, на початок навчання у 5-х класах виявляють від 8% до 11% підлітків із різними типами порушень мовлення (переважно порушення фонації).

У зв'язку з цим, особливо актуальним є надання корекційної допомоги підліткам, оскільки зміни особистості, породжують новий рівень самосвідомості, спілкування з оточуючими, соціалізації, що виокремлює їх в окрему демографічну групу з певними цінностями, нормами.

Більшість учнів закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) підліткового віку, що мають порушення вимовної сторони мовлення страждають на порушення звуковимови (фонетико-фонематичні) і потребують уточнення діагнозу. Результати обстеження в більшості випадків вказують на такі терміни, як «стерта дизартрія» або «мінімальні дизартричні порушення».

Останні дослідження в галузі розвитку, навчання і виховання осіб з порушеннями мовлення (А. Богуш, О. Боряк, С. Валякко, В. Калягин, К. Ковилова, С. Конопляста, І. Мартиненко, Н. Савінова, Т. Сак, Н. Семаго, В. Синьов, В. Тарасун, Т. Фотекова, М. Шеремет та ін.) вказують на недостатність дослідження мовленнєвої діяльності підлітків із дизартрією, її значення у формуванні особистості та мовленнєвої компетенції.

Необхідність формування мовленнєвої компетенції підлітків зумовлена процесами перебудови усіх аспектів освіти, зокрема метою мовної освіти, зазначеною в Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти, – передбачається формування комунікативної компетенції, структура якої включає у себе мовну і мовленнєву компетенції [1].

Оскільки школа (5-9 класи) є основою послідовного розвитку в учнів комунікативної компетенції, складовою якої є мовленнєва, відтак у підлітків зі стертою дизартрією (Л. Белякова, М. Буянов, В. Шкловський), можливі ускладнення в її формуванні, що тягнуть за собою проблеми в комунікаційній та особистісній сферах. Таким чином, значущість мовленнєвої компетенції підлітків із стертою дизартрією в суспільстві постає в новому освітньому ракурсі. Для визначення впливу фонетичних порушень на рівень розвитку мовленнєвої компетенції підлітків з дизартрією, ми вділили її основні компоненти їх критерії та показники відповідно до яких розроблено методику діагностики та здійснено обстеження даної категорії.

До компонентів мовленнєво-комунікативної компетенції підлітка ми віднесли: інтонаційно-просодичний, фонетико-фонематичний, лексикограматичний, діалогологічний, психологічний, дослідивши які ми мали змогу наочно визначити рівень розвитку кожного.

Розроблена методика діагностики мовленнєвої компетенції підлітків з дизартрією, з урахуванням вікових норм розвитку мовлення складалася з п'яти блоків, відповідно до кількості компонентів мовленнєво-комунікативної компетенції. До кожного блоку розроблено завдання з критеріями оцінювання, які визначали суму балів за якість виконання кожного. Завдання ґрунтувалися на змісті шкільної програми для 12-річної школи загальноосвітніх навчальних закладів з предмету «Українська мова» затвердженої МОН України [3].

Експериментальне дослідження рівня розвитку мовленнєвої компетенції підлітків зі стертою формою дизартрії відбувалося упродовж 2016-2019 років. Дослідженням було охоплено 634 учні підліткового віку (5,6,7 класи) у середніх загальноосвітніх закладах м. Полтава, м. Горішні Плавні та м. Київ.

Оскільки, до компонентів мовленнєвої компетенції відносимо інтонаційно-просодичний, фонетико-фонематичний, лексико-граматичний, діалогологічний, психологічний, у першу чергу, нас цікавили діти, з порушенням звуковимови загалом та проявами стертої дизартрії, зокрема. Орієнтуючись на наявні медичні дані та психолого-педагогічні характеристики дітей, серед 634 обстежених учнів 5-7 класів 592 учні (93,7 %) не мали порушень звуковимови, а у 42 (6,8 %) було виявлено порушення звуковимови (стерту форму дизартрії).

Проаналізувавши результати діагностики мовленнєвої компетенції підлітків зі стертою формою дизартрії, ми переконалися не тільки у загальному висновку про нижчий рівень її сформованості у порівнянні з ровесниками без мовленнєвих порушень, але й виокремити її особливості, зумовлені структурою дефекту та психологічними особливостями спровокованими відношенням підлітка до власного порушення, його впливу на життєдіяльність та становлення у соціумі.

До особливостей мовленнєвої компетенції підлітків зі стертою формою дизартрії ми відносимо: недостатню сформованість звуковимови; недоліки інтонаційно-просодичного оформлення мовлення; недостатність іннервації дихального, голосового та артикуляційного апаратів; обмеженість інтонування, паузації, використання логічних наголосів у власному мовленні; недостатня сформованість фонетико-фонематичних процесів; недостатній лексичний запас (іменників, дієслів, прикметників та обмеженість вживання їх у мовленні); недостатнє засвоєння і дотримання основних лексичних та граматичних категорій рідної мови; бідність зв'язного висловлювання; труднощі у встановленні контакту; зниження уміння підтримувати розмову, висловлюватися відповідно до ситуації; зниження ініціативності у процесі спілкування; нездатність орієнтуватися у ситуації спілкування; невміння долати комунікативні бар'єри; зниження бажання проявляти свою індивідуальність.

Таким чином, результати діагностики стану сформованості мовленнєвої компетенції підлітків зі стертою формою дизартрії зумовлює необхідність розробки методики формування мовленнєвої компетенції у даній категорії в умовах логопедичного кабінету, яка б мала комплексний характер та враховувала механізм мовленнєвого порушення та психологічні особливості дітей даного віку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. (Постанова КМУ) №1392. (2011). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF> (дата звернення 28.08.2019)

2. Кривенко С. Функціонування мережі інклюзивно-ресурсних центрів в Полтавській області: стан та перспективи / Всеукраїнська науково-практична конференція «Становлення особистості дитини в умовах сучасного розвитку суспільства: соціально-педагогічний, корекційний і медичний аспекти» - 2019 р. Полтава, ПНПУ ім. В. Короленка. С. 24-32.

3. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів «Українська мова. 5-12 класи». (Лист МОН України). № 1/9-305.(2015). URL: <https://zakononline.com.ua/documents/show/135968135968> (дата звернення 19.09.2019).

*Стаття підготовлена в рамках наукового дослідження
«Формування мовленнєвої компетенції підлітків з
дизартрією в умовах логопедичного кабінету»*

Стаття відправлена:
12.11.2020 р. © Губарь О.Г.

СОДЕРЖАНИЕ/Contents

Иновационная техника, технологии и промышленность

Innovative engineering, technology and industry

Інноваційна техніка, технології і промисловість

CID: US04-001

6

FUNCTIONAL REPRESENTATION METHOD FOR 3D-BIOPRINTING

МЕТОД ФУНКЦИОНАЛЬНОГО ПРЕДСТАВЛЕНИЯ ДЛЯ 3D-БИОПЕЧАТИ

Rakhomova E.A. / Пахомова Е.А.

CID: US04-010

10

PAINT COMPOSITION FOR PROTECTION OF WOOD AND METAL WITH HIGH MOISTURE RESISTANCE

ЛАКОФАРБОВА КОМПОЗИЦІЯ ДЛЯ ЗАХИСТУ ДЕРЕВИНИ І МЕТАЛУ З ПІДВИЩЕНОЮ ВОЛОГОСТІЙКІСТЮ

Dymura V.V./ Димура В.В., Holub L.S. / Голуб Л.С.

CID: US04-011

13

PHENOMENA OF INFORMATION AND ENERGY TRANSFER IN MECHANOTRONIC SYSTEMS

Nochnichenko I.V., Jakhno O.M.

CID: US04-021

17

INFLUENCE OF ULTRASONIC TREATMENT ON THE STRUCTURE AND PROPERTIES OF CAST BILLETS OF COPPER-BASED ALLOYS

ВПЛИВ УЛЬТРАЗВУКОВОЇ ОБРОБКИ НА СТРУКТУРУ ТА ВЛАСТИВОСТІ ЛИТИХ ЗАГОТОВОК СПЛАВІВ НА ОСНОВІ МІДІ

Petrovskiy R. V. / Петровський Р.В., Verkhovliuk A. M. / Верховлюк А.М.,